

opinatur; rex ipse necem sibi intentari suspicatur. Videns ergo milites et ministeriales ecclesie coram matrice ecclesia stantes armatos, existimat eos ex consilio contra ipsum congregatos, qui, quod vere dicimus in Domino, ex nulla conspiratione contra regem facta convenerant, sed, propter tumultum populi inconsulte subito concurrerant, nescientes quid facerent, cum et ipsi se in manum regis ex aliquorum machinatione traditos nullatenus dubitarent. Ego interim indignus, ac soio nomine episcopus, oblitus annorum meorum et senectutis, immemor vite et mortis, suspensus inter brachia duorum solummodo clericorum meorum, ceteris fugam capientibus, nisi me in turbam intra utramque aciem non clypeo protectus, aut galea, sed sacris tamen vestibus indutus et signo crucis armatus; crucifixum enim in memoriam passionis Dominicæ ante pectus nostrum portavimus propriis manibus, sperantes, ut Christianos, crucis Christi memores, ut oportuit, ab injuria mutua et cæde fraterna compesceremus. Illico irruebant in nos et in nostros rex et sui in die Dominica v Kal. Septembris, et facta est cædes sacrilega clericorum et laicorum prope januas matricis ecclesie intus et extra, ab hora diei vi, usque ad vesperam, plerisque occisis, plerisque vulneratis, plerisque captivatis, plerisque iugatis, plerisque spoliatis. Ego vero per signum crucis sospes evasi, repens manibus ac pedibus inter hostes et pericula, inter enses et sagittas, et jacula quæ undique circumvolabant canos capitis mei et collum, et latera, et dorsum meum et meorum, qui me non modo portabant, sed per brachia et crura trahebant, inferentes me per aliud quoddam ostium, cum maxima difficultate super altum murum ante summum altare in ipsum scunarium. Ibi ego fuissem non modo precibus, sed fletibus, jacui miserabiliter in sanguine vulneratorum, exspectans proprii sanguinis effusionem et desiderans mortem. Interea extra portam civitatis inter forenses et regis milites regnabat similiter cædes hominum ac pecorum, funesta prædia, funestum incendium, sanctuaria profanata sunt; ecclesie plures combustæ sunt, plures effractæ et deprædatæ sunt; clericorum, monacho-

rum, sanctimonialium despoliatæ congregationes in dispersione sunt; inclusæ quoque mulieres miserabiliter ejectæ sunt; viri ac femine impudentes denudatæ sunt; parvuli eorum partim occisi sunt, partim captivi abducti sunt. Nam quod ex intimis præcordiorum dicimus suspiriis, rex Christianus induxit super Ecclesiam Christi inimicos Christi, homines inhumanos et paganos, Bohemos videlicet ac Slavos, qui vulgaliter Valuwen dicuntur, qui persecutores Christi et Ecclesie esse ac fuisse semper manifeste ab omnibus cognoscuntur. Nox ipsam litem diremit, sed tota nocte regis exercitus matricem ecclesiam ex omni parte obsidione circumdedit, qua in nocte ego ipse de meo expulsus hospitio, omnibusque meis nudatus, et in ipsius platea civitatis nostræ desertus ac solus tam diu fletus jacui, donec a domino N. Magdeburgensium archiepiscopo in hospitium ejus, tanquam hospes et peregrinus per misericordiam Dei collectus fui.

Mane autem facto, quoscunque et quotquot voluit de obsessa ecclesia rex abstraxit, et, ut laceamus de ceteris, ipsos et vulneratos et omnino desperatos in vinculis secum abduxit. Eadem vero die castra metatus est in campo juxta civitatem, regressusque tertia die cum armatis in urbem, munitiones omnes diruit urbis et confregit, omnibusque præda et incendio consumptis, quarto destructionis nostræ et sexto adventus sui die lætus abiit. Archiepiscopi quidem et episcopi et abbates, qui aderant, satis ac satis regiam majestatem præmonuerant, quatenus regio more victis saltem parceret, et imitando Regem regum justos cum impiis non perderet. Sed iracundia regalis potentie non prius mitigata est, donec omnis civitas nostra, sine judicio, sine justitia funditus destructa et irrecuperabiliter adnihilata est. Propterea nos cum universo clero et populo civitatis nostræ precamur per Christum et in Christo misericordiam venerandam paternitatis vestræ, ut doloribus nostris clementer condoleatis, et lamentabilem Ecclesie nostræ ruinam consilio et auxilio infatigabiliter fulciantes, murum inexpugnabilem pro domo Israel nos ponere solito more vestro sagatis.

SERMO

Quem habuit S. Otto ad primitivam suam ecclesiam anno 1124 fundatam, habitus Pirissæ in Pomerania, cum ab ea prima vice Bambergam rediret (173).

Fratres, æmuloꝝ vos Dei æmulatione (II Cor. xi), vos enim omnes, qui in præsentiarum ad me audiendum convenistis, et me docente, Christo cre-

didistis, et Christiani facti estis, una in Domino Ecclesia estis desponsati per fidem Domino meo Jesu Christo; una, inquam, vos omnes Ecclesia estis,

(173) Hunc sermonem S. Ottonis ad nascentem suam in Pomerania Ecclesiam habitum ponit Andreas Biographus, editus a Gretsero tomo X novæ editionis pag.

620, post inchoatam primam conversionem circa 1124-1125; sed quo anno præcise sit habitus nil interest: hoc interest ut Catholici sciant quam fidem

una et unica sponsa Domini mei Jesu Christi, quia A
 universali Ecclesiæ per fidem incorporati estis. Sed quia ego per ejus gratiam hujus vestræ desponsationis auctor esse videor, nam ego et uni viro despondi vos : « *Virginem castam exhibere Christo (I Cor. vii).* » Hinc est, quod *æmulor vos*, non tamen qualibet, sed *æmulatione Dei*. Nam et mala æmulatione esse potest, juxta illud Apostoli : *Sunt quidam, qui æmulantur vos non bene (Gal. iv)* : æmulari autem est, velle indignari, licet pro imitari nonnunquam positum invenitur, ut est : *æmulamini charismata meliora (I Cor. xii)*. Volo autem vobis indignari, et paratus vobis indignari, quod pridem dixi, *æmulor vos*. Quia sine tristitia et indignatione ferre non possum nec potero, si, quod absit, ad injuriam Domini mei Jesu, cui per Ildem vos despondi, B
 cum diis alienis vos denuo contaminare volueritis. Hoc enim est fornicationis genus, quod maxime separat a Deo.

Fratres, intendite, ecce : *Omnes in Christo baptizati estis, et omnes Christum induistis (Galat. iii)* ; originalium et actualium peccatorum indulgentiam accepistis ab ipso, mundi estis et sancti, non per nos sed per eum mundati, et sanctificati, quia ipse sanguine suo lavit peccata mundi. Nolite ergo iterum inquinare vos cultura idolorum. Nam hæc est immunditia, qua omnino Deus offenditur et penitus separata a Deo. Nolite vos prostituere corruptoribus et immundis spiritibus : soli Deo creatori vestro, nulli autem creaturæ divinum exhibete honorem : ne indignatio ejus et furor veniat super vos : sed magis in fide, spe et charitate proficite, ut benedictio ejus veniat super vos et super filios vestros, et ut ei credentes, et fidem operibus exornantes *vitam habeatis in nomine ipsius, qui de tenebris vocavit vos in admirabile lumen suum (Joan. v; I Petr. ii)*. Certi enim esse, et nullatenus dubitare debetis, quia, si hanc, in qua hodie positi estis, innocentiam et sanctificationem, ipsius adjutorio servare usque in finem vitæ studueritis, non solum mortem evadetis æternam, sed etiam gaudium regni cœlestis possidebitis in æternum.

Sed quia vita præsens sine peccatis duci non potest : *lucta enim et tentatio est vita hominis super terram (Job vii)*, discessurus a vobis, trado vobis quæ tradita sunt nobis a Domino, arrham fidei sanctæ inter vos et Deum, septem videlicet sacramenta Ecclesiæ, quasi septem sanctificativa dona sancti Spiritus, quibus utendo in laboribus et certamine hujus vitæ non deficere sed prolificere vestra pos-

prædicaverit Otto in Pomeraniam invitatus a duce, et missus a papa Calixto II prædicaverit neophytis Pomeranis, nempe Catholicam prorsus, qualem hoc sæculo xviii, Catholici profiterentur. Uspergensis præter hæc dogmata a S. Ottone annuntiata, narrat leges disciplinæ et morum nostris conformes, præscriptas neophytis, desumptas ex disciplina Germanicæ Ecclesiæ. Secundo. Ideo hanc doctrinam habitam in Pomerania apud conventum neophytorum, sive Pirissæ, sive Damini, sive Uzedomi ascripsi, ut pateat orbi honorato impudentia et calumnia tum

sit Ecclesia, suosque defectus reprehendere. Videte ergo et tenete; et ut sciatis, diligenter enumerare quæ tradidimus vobis discedentes a vobis.

Primum ergo sacramentum est, quo jam imbuti estis, sacrosanctum baptismus. Hoc sacramentum, fratres mei, ab hinc et semper tenere et venerari debetis, et parvulis opportuno tempore, scilicet in Sabbato sancto Paschæ et Pentecostes, per manus sacerdotum, tradere debetis, certissime scientes, quod quicumque sine illo de hac vita migraverit, et regno Dei carebit, et insuper maledicti originalis pœnas luet æternas.

Secundum sacramentum est confirmatio, id est unctio chris-matis in fronte. Hoc sacramentum victuris est necessarium, videlicet, ut Spiritus sancti corroboratione muniantur, si armentur contra omnes tentationes et nequitias vitæ pugnaturi. Non autem usque in senectam differendum est, ut quidam putant, sed in ipsius adolescentiæ fervore percipiendum, quia illa ætas magis obnoxia est tentationibus.

Tertium sacramentum est unctio infirmorum, quod ideo morituris necessarium est, quia in illa unctioe per virtutem Spiritus sancti remissio datur peccatorum, et ipse, qui moriturus est, contra spirituales nequitias, id est contra malignos spiritus, in exitu vitæ animabus insidiantes eadem Spiritus sancti virtute pugnaturus armatur. Hoc omni Christiano in agone mortis ardentissime desiderandum et devotissime percipiendum est, utpote remedium animæ certissimum.

Quartum sacramentum est corpus et sanguis Domini. Hoc sacramentum victuris et morituris est necessarium, sive vivimus sive morimur, hoc viatico semper est utendum. Est enim cibus animæ verus, vitam in se habens æternam. Unde frequenter missæ celebrandæ sunt, et vos ad easdem devote convenire debetis, ut sæpius huic viatico communicetis. Quod si non potestis, quia carnalis estis, huic tam sanctissimæ rei per vos ad omnes missas participari, saltem per mediatorem vestrum, scilicet sacerdotem, qui pro vobis communicat, fideliter, reverenter et devote missas audiendo communicate. Oportet tamen et vos ipsos ter vel quater in anno, si amplius fieri non potest et confessionem facere, atque ipsi sacramento communicare.

Quintum sacramentum est per pœnitentiam reconciliatio lapsorum, id est ipsorum, qui post baptismum propter graviores culpas ab Ecclesia projecti, satisfactione pœnitentiæ iterum ei refor-

Danielis Crameri in *dem grossen Domerschen Kirchen-Chronico* a Greitsero pro merito castigata ac confutata tomo X novæ editionis, qui ausus est scribere a S. Ottone non fuisse Christum Pomeranis prædicatum, sed papisticas superstitiones : tum aliorum acatholicorum, qui non cessant etiam hoc sæculo elegantibus scurrilibus calumniis sanctissimi apostoli vitam et prædicationem lacerare, non obstantibus clarissimis coævorum testimoniis a Greitsero et Bollandistis ad diem II Julii collectis.

mantur, et hoc sacramentum quasi malagma et recuperatio est cadentium in pugna et vulneratorum.

Sextum sacramentum est conjugium, id est copula matrimonialis. Quinque autem sacramenta superiora quasi generalia sunt, et omni Christiano necessaria. Istud autem quasi particulare est, quia non omnibus necessarium est, sed eis tantum, qui se continere non possunt. Et sicut ad superiora sacramenta omnes homines trahendi sunt et invitandi, ita nullus ad hoc trahendus vel invitandus est, nisi, qui, ut dictum est, se non continent, sed vaga et illicito concubitu sese polluunt et commaculant. Illis enim suadendum est ut infirmitati suæ honestiori subveniant remedio. Vos autem, qui usque ad hæc tempora non Christiani sed pagani fuistis, sacramentum conjugii non habuistis: quia fidem uni thoro non servastis, qui voluistis, plures habuistis uxores, quod deinceps vobis non licebit: sed unus vir unam tantum habere debet uxorem, et una unum, quod amplius est, a malo est. Si quis ergo in vobis est qui plures habuerat uxores ante baptismum, nunc unam de illis, quæ sibi magis placet, eligat, dimissisque aliis, hanc solam habeat ritu Christiano. Et partus, inquit, femineos audio, quia vos, o mulieres, necare consuevistis: quod quantum abominationis habeat, exprimi sermone non potest. Videte, si hoc vel bruta animalia faciant feibus suis. Parricidium hoc non fiat modo in vobis, quia sine gravissima pœnitentia dimitti non potest: sive igitur sit masculus, sive femina, diligenter nutrite partus vestros.

Dei enim est et marem procreare et feminam. Septimum itaque sacramentum est ordinatio sive consecratio clericorum, quod et ipsum particulare est et non generale, quia non omni homini necessarium; quamvis enim omnes homines indigeant clericis, non tamen est necessarium omnes homines fieri clericos. Ad ipsum tamen sacramentum, qui moribus et scientia magis idonei sunt, invitandi sunt potius quam trahendi. Unde adhortor vos et invito, quia cogere non debeo, ut de liberis vestris ad clericatum tradatis liberalibus studiis prius diligenter instructos, ut ipsi per vos, sicut aliæ gentes de lingua vestra latinitalis conscios possitis habere clericos et sacerdotes.

Istia igitur septem sacramenta, quæ iterum vestri causa enumerare libet, id est baptismum, confirmationem, infirmorum unctionem, eucharistiam, lapsorum reconciliationem, conjugium et ordines per nos humiles suos paranympnos cœlestis sponsus in arbam veræ dilectionis vobis, Ecclesiæ ac sponsæ suæ transmittere dignatus est. Quapropter omni honore ac reverentia eadem sacramenta servate, diligite et veneramini; docete ea filios vestros, ut memoriter teneant, et diligenter observent in omnes generationes. Ecce habetis ecclesiam, habetis sacerdotem, de his omnibus, et quæcunque sunt necessaria vobis, abundantius vos instruere scientem. Ipsum ergo, sicut me audietis, honorantes et amantes eum, et quæcunque vobis dixerit, facientes. Et nunc ego vado, iterum cito reversurus ad vos. Valeté in Domino.

APPENDIX.

I.

CONVENTUS SEU CONCILIUM IN UZEDOM

CIVITATE POMERANIÆ.

Sub duce Vratizlao et S. Ottone episcopo Bambergensi, apostolo, Pomeranorum a papa misso, (174) anno Christi 1127, Honorii II papæ anno IV, Lotharii II regis III. — In eo ad fidem conversi principes Pomeraniæ et populus baptizantur per S. Ottonem.

(HARTZHEIM, *Concilia Germaniæ*. tom. III, p. 301.)

In hac civitate Uznoym, quia prope fuit festum adventus Spiritus sancti dux terræ Vratizlaus toto corde Christianus instinctu Ottonis episcopi baronibus ac capitaneis totius provinciæ ac profectis in

civitatem in festo Pentecostes conventum iudixit, causam simul Christi mandans, Evangelium et Evangelistam iterum advenisse Ottonem episcopum. Illaque die statuto congregatis omnibus adducto in me-

(174) Primus secessus sancti Ottonis, Bambergensis episcopi, in Pomeraniam, annuente Calixto II papa, fuit anno 1124, die 24 Aprilis; rediit Bambergam 1125, 29 Martii. Secunda profectio Bambergam in

Pomeraniam anno 1127, certe non post 1128, sub Honorio II Bambergam reversus; obiit 1137, 30 Julii. Synodus hæc habita fuit post secundum iter circa 1128. Hæc ex Actis Ss Antwerp. ad diem 2 Julii.